

1. Porozumění textu

klíč na s. 142

Výchozí text k úloze 01

Ale Perun, jak byl v ráži,
sáhnul pod lavici,
a vytáh na pana drába
tu svou hromovnici.

Dráb se dlouho nezdržoval,
hledal honem díru,
a hned běžel jak s keserem
k caru Vladimíru.

„Jdu Vašemu Veličenstvu
slušně vomeldovat,
že se to, co mluvil Perun,
stydím opakovat.

Nechce hřmít a osopil se
na mne jak na čubu,
nectně Vaším Veličenstvem
vypláchnul si hubu.“

(K. Havlíček Borovský, Křest svatého Vladimíra, upraveno)

Úloha 01 Které z následujících tvrzení nevyplývá z výchozího textu?

- A) Perun odmítl Jeho Veličenstvu odpovědět.
- B) Svou hromovnici vytáhl Perun zpod lavice.
- C) Dráb pak okamžitě zamířil k caru Vladimírovi.
- D) Dráb ze studu nechtěl opakovat Perunova slova.

Výchozí text k úlohám 02–03

U jihoamerické Amazonky káceli lidé lesy, aby získali půdu pro zemědělství, už celá staletí, ale **až do našeho století tím krajina příliš netrpěla**, neboť **pralesy jsou zde rozsáhlé** a vykácená území byla celkem malá. Moderní stroje však umožňují kácat lesy mnohem rychleji a bezohledněji než kdysi ruční nástroje. Přitom růst obyvatelstva v Jižní Americe vyvolal velký hlad po půdě vhodné k obdělávání a dobytkářství. Farmáři zabírají vykácené lesní pozemky, ale **po několika letech se půda vyčerpá** a farmáři musejí putovat dál.

Stromy spotřebovávají oxid uhličitý a vydechují kyslík. Jejich ničení vede k tomu, že množství oxidu uhličitého v atmosféře vzrůstá. To je jedna z příčin „globálního oteplování“, které **jednou možná ovlivní světové klima i naše životy**.

(300 nej..., upraveno)

Úloha 02 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s informacemi z výchozího textu (ANO), či nikoli (NE):

1. Nárůst množství oxidu uhličitého v atmosféře je způsoben tím, že stromy spotřebovávají oxid uhličitý. ANO NE
2. Ručními nástroji lidé dříve vykáceli velká území daleko pomaleji, než to dnes dokážou moderními stroji. ANO NE
3. Kácení lesů v oblasti kolem jihoamerické Amazonky bylo zapříčiněno tím, že lidé potřebovali zemědělskou půdu. ANO NE
4. Protože se v Jižní Americe zdvojnásobil počet obyvatel, zvýšila se poptávka po půdě vhodné k obdělávání a dobytkářství. ANO NE

Úloha 03 Který z následujících úseků výchozího textu neobsahuje pouze fakta?
(Uvedené úseky jsou v textu zvýrazněny a je nutné je posuzovat v kontextu výchozího textu.)

- A) pralesy jsou zde rozsáhlé
- B) po několika letech se půda vyčerpá
- C) až do našeho století tím krajina příliš netrpěla
- D) jednou možná ovlivní světové klima i naše životy

Výchozí texty k úlohám 04–05

TEXT 1

Vytáhl ze šosu staré, dost usmolené karty, položil je na stůl, ale nehnul jimi. Seděl nad nimi okamžik jako zapomenutý, až se ozval:

„Bože, co ten chudý lid zkusí, takové mrazy!“

„A tak dlouho již to trvá!“

„Věřejí-li pak, že lidé už sekají nábytek, když není čím topit. Já vím, tam vedle nás ostává chudý krejčí. **Měli jen dvě postele** a jednu už rozsekali –“

P. Vrba začal míchat.

„A vojsko co zkusí!“ vzpomínal soucitně Ceypek. „Teď na marše! **A musejí prý maširovat.**“

„Maširují. Ženou je zas na ty jakubíny. Ale tentokrát!“ Hlas mu zjadrněl a v očích zahrálo.

„No Rusové – **to slyšeli**, že už táhli Moravou dolů do Itálie?“

„Tady zahradník něco povídal, já nikam nepřijdu, a že **prý měli ležení** před Brnem, ve sněhu –“

(A. Jirásek, F. L. Věk III, upraveno)

TEXT 2 (k řešení úlohy 05)

Onikání byl způsob oslovování osoby společensky výše postavené nebo starší. Jednalo se o tzv. oslovování ve 3. osobě množného čísla (např. *Zdají se mi smutní, pane doktore.*).

(Didaktis)

Úloha 04 Které z následujících tvrzení je v souladu s **TEXTEM 1**?

- A) Dva staří přátelé si vzájemně vykládají karty.
- B) Sousedé se hádají o výsledek právě probíhající války.
- C) Kolegové se přou o vliv globálního oteplování na aktuální zimu.
- D) Dva muži diskutují o těžkostech způsobených právě probíhajícími mrazy.

Úloha 05 Ve kterém z následujících úseků **TEXTU 1** se uplatňuje onikání?
(Uvedené úseky jsou v textu zvýrazněny a je nutné je posuzovat v kontextu výchozího textu.)

- A) to slyšeli
- B) prý měli ležení
- C) měli jen dvě postele
- D) a musejí prý maširovat

Výchozí texty k úloze 06

TEXT 1

Jednotkou doteku je něha,
nitkami cév proudí krev s výčitkami.
To zase k jiné múze lehám.
Múzy, víno, zpěv.
Pořád ten pocit, že něco uniká mi.

Ženu se, žením, ženám žehám,
že žádná není ta, která pro mě je tu.
Po nocích všechny svádím ke hrám.
Co já se nalítám, co já srdcí popletu.

(T. Klus, Soběc)

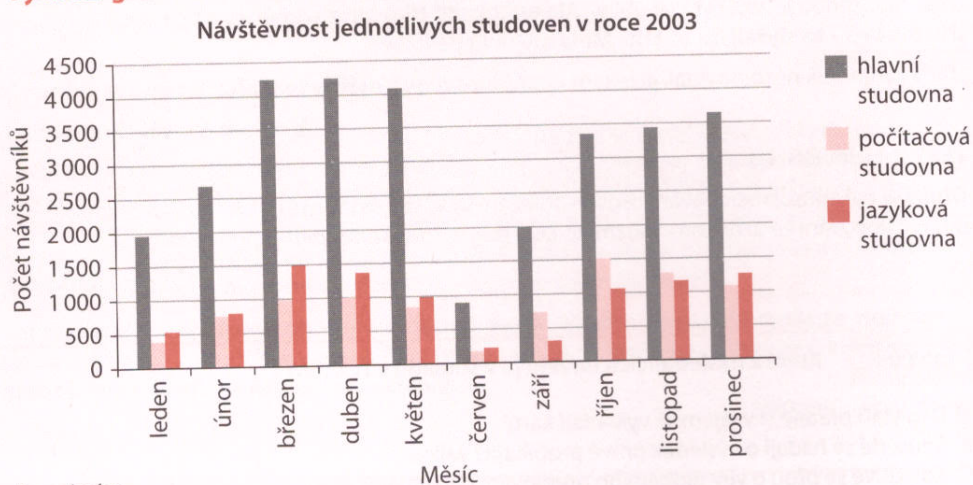
TEXT 2

Aliterace. Tzv. náslovný rým. Je to opakování shodné hlásky nebo i skupiny hlásek na začátku dvou či více sousedních slov nebo skupin slov.

(D. Karpatský, Malý labyrint literatury, upraveno)

Úloha 06 Vypište z TEXTU 1 verš, v němž se výrazně uplatňuje aliterace:

Výchozí graf k úloze 07

Poznámka:

V červenci a srpnu jsou všechny studovny zavřené.

(Podle <https://ciks.vse.cz>)

Úloha 07 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s informacemi z výchozího grafu (ANO), či nikoli (NE):

- Všechny sledované studovny byly v roce 2003 mimo prázdniny nejméně vytiženy v červnu.
- Pouze ve dvou z deseti měsíců roku 2003 navštívilo jazykovou studovnu méně než pět set návštěvníků.
- Počítačová studovna byla každý měsíc provozní doby roku 2003 navštěvovaná méně než studovna hlavní i jazyková.
- Ve všech deseti uvedených měsících roku 2003 byla ze všech sledovaných studoven nejvíce navštěvovaná hlavní studovna.

ANO NE ANO NE ANO NE ANO NE

Výchozí texty k úlohám 08–09

TEXT 1

Pokud Atlantida existovala, byla odsouzena k záhubě. Platonova zpráva uvádí, jak k tomu došlo. Během jediného dne a jediné noci celou tuto civilizaci smetla přírodní katastrofa. Toto tvrzení je pravděpodobné, neboť víme, jak silná a nemilosrdná dokáže příroda být. Ostrov zmizel v hlubinách a zanechal po sobě jen bahnitou mělčinu, která nedovolovala lodím, aby odtud vyrážely na moře. Celou zkázu lze nejspíš přisoudit zemětřesení, které zmařilo životy tisíců lidí.

Zpočátku to mohlo vypadat, že Platon jen oživil některé oblíbené mýty, které se během věků objevily. Atlantida si je do jisté míry podobná se zahradou Eden, zatímco její zánik lze přirovnat k velké potopě, o které se zmiňuje Bible a mnohá jiná náboženství. Proč ale Platon zašel do takových historických podrobností o této civilizaci a vzácném kovu, který se tu těžil? Co když Atlantida bylo starověké jméno jiné kultury, která byla srovnána se zemí – jedné z těch, o kterých už dnes máme důkazy?

(K. Farringtonová, *Nevysvětlitelné záhady a zázraky, upraveno*)

TEXT 2 (k řešení úlohy 08)

No, kromě jiného bychom si měli povídat o tzv. spřahování jako o jednom ze slovtvorných postupů, kterým také vznikají nová slova! Oba členy, jimiž se nově vzniklé pojmenování vytváří (vzniká z nich spřažený výraz čili **spřežka**), v určitých (těsných) spojeních tvoří nový slovní celek (ale obě části zachovávají původní samostatnou formu). Specificky se tak utváří např. číslovky (*dvacet jedna – jedenadvacet*), přídavná jména (*hrající dlouho – dlouhohrající*), příslovce (*bezpochyby, nanic*), podstatná jména (*zmrtvýchvstání*)...

(www.rozhlas.cz, upraveno)

Úloha 08 Vypište z prvního odstavce TEXTU 1 dvě slova vzniklá spřahováním:

Úloha 09 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z TEXTU 1?

- A) Mýty o Atlantidě se objevují v různých kulturách, píše se o ní rovněž v Bibli.
- B) Ničivé zemětřesení zabránilo lodím kotvicím na mělčině u Atlantidy odplout.
- C) Již od počátku své velmi krátké existence byla Atlantida odsouzena k záhubě.
- D) Ve své zprávě o Atlantidě píše Platon rovněž o vzácném kovu, který se zde těžil.

Výchozí text k úloze 10

gé-ni-us [-ny-], -nia, *m., mn.* 1. -niové, 4. -nie, 7. -nii

(*Pravidla českého pravopisu*)

Úloha 10 Která z následujících vět je napsána v souladu s výchozím textem?

- A) Géniové prý obvykle nemívají snadný život.
- B) Patnáctiletého génia přijali na tři vysoké školy.
- C) Nejvíce se zajímal o současné počítačové génii.
- D) Některá jména se mezi génii vyskytují častěji.